

LINDENLAAN 63

GROENEKAN

natuurtoets

colofon

- datum 20 april 2014
25 november 2014 (aangepast na commentaar van de omgevingsdienst Utrecht)
- tekst dr. A.J.M. Schenkeveld
- productie bureau Schenkeveld
Vistraat 1, 4101 AC Culemborg
Telefoon: 0345- 534245, Mobiel: 06-28307831
Email: bramschenkeveld@ziggo.nl
- opdrachtgever Arton bv Maartensdijk
- contactpersoon Frans Heesen van Arton bv

Inleiding

De gemeente De Bilt is van plan de bouw van 2 woningen aan de Lindenlaan 63 te Groenekan planologisch mogelijk te maken. Op dit moment staan op de betreffende kavel kassen en een schuur met ketelhuis. Om het perceel geschikt te maken voor bewoning moet er een nieuw bestemmingsplan worden gemaakt. Als onderdeel van het bestemmingsplan wordt door Arton bv een toelichting opgesteld. Volgens de huidige wetgeving moet elke ruimtelijke ingreep getoetst worden aan de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en overig relevant natuurbeleid. Deze toets is onderdeel van de toelichting bij het bestemmingsplan.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet regelt sedert 2002 de bescherming van een groot aantal planten- en diersoorten. Bij een ruimtelijke ingreep moet voor handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving bij de gemeente een vergunning worden aangevraagd. Deze vergunning is onderdeel van de omgevingsvergunning. De onderzoeksplicht rust bij de initiatiefnemer. Als uit het onderzoek blijkt dat er schade optreedt moet de gemeente om de vergunning te kunnen verlenen een verklaring van geen bedenkingen (Vvgb) bij het ministerie EZ aanvragen. De initiatiefnemer kan ook direct een ontheffing ex artikel 75C bij het ministerie EZ aanvragen. Een ontheffing is al in de bestemmingsplanfase nodig als op voorhand niet zeker is dat deze verleend zal worden.

Er worden 3 categorieën van bescherming (en daarmee toetsingskader) onderscheiden: streng beschermd – beschermd – algemeen. Om vergunning te krijgen in het geval van streng beschermde soorten zal de initiatiefnemer moeten aantonen dat er geen alternatief is en er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

Natuurbeschermingswet

Sedert de Natuurschoonwet 1928 zijn gebieden aangewezen ter bescherming van de daar aanwezige natuur. Recentelijk zijn als uitvloeisel van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn zogenaamde Speciale Beschermingszones (SBZ) onderscheiden. Deze gebieden vormen samen het Nederlandse deel van Natura 2000, het Europese netwerk van natuurgebieden. De Europese richtlijnen bepalen dat van elk project of plan dat niet direct verband houdt of nodig is voor het beheer van een SBZ, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied een 'passende' beoordeling moet worden gemaakt rekening houdend met de instandhoudingsdoelstelling van het hele gebied. Het is de gewoonte om voorafgaand aan deze uitgebreide beoordeling te onderzoeken of er met betrekking tot het initiatief überhaupt broed- en wintervogels, andere planten-, diersoorten en habitattypen, waarvoor de SBZ is bedoeld in het geding zijn. Dit verslag is de weergave van een dergelijk verkennend onderzoek ook wel quick scan of voortoets genoemd. Een dergelijke voortoets wordt ook uitgevoerd voor projecten, die buiten de eigenlijke begrenzing liggen, maar wier effecten zich mogelijk wel doen gelden op de verderop gelegen natuurwaarden ('externe werking').

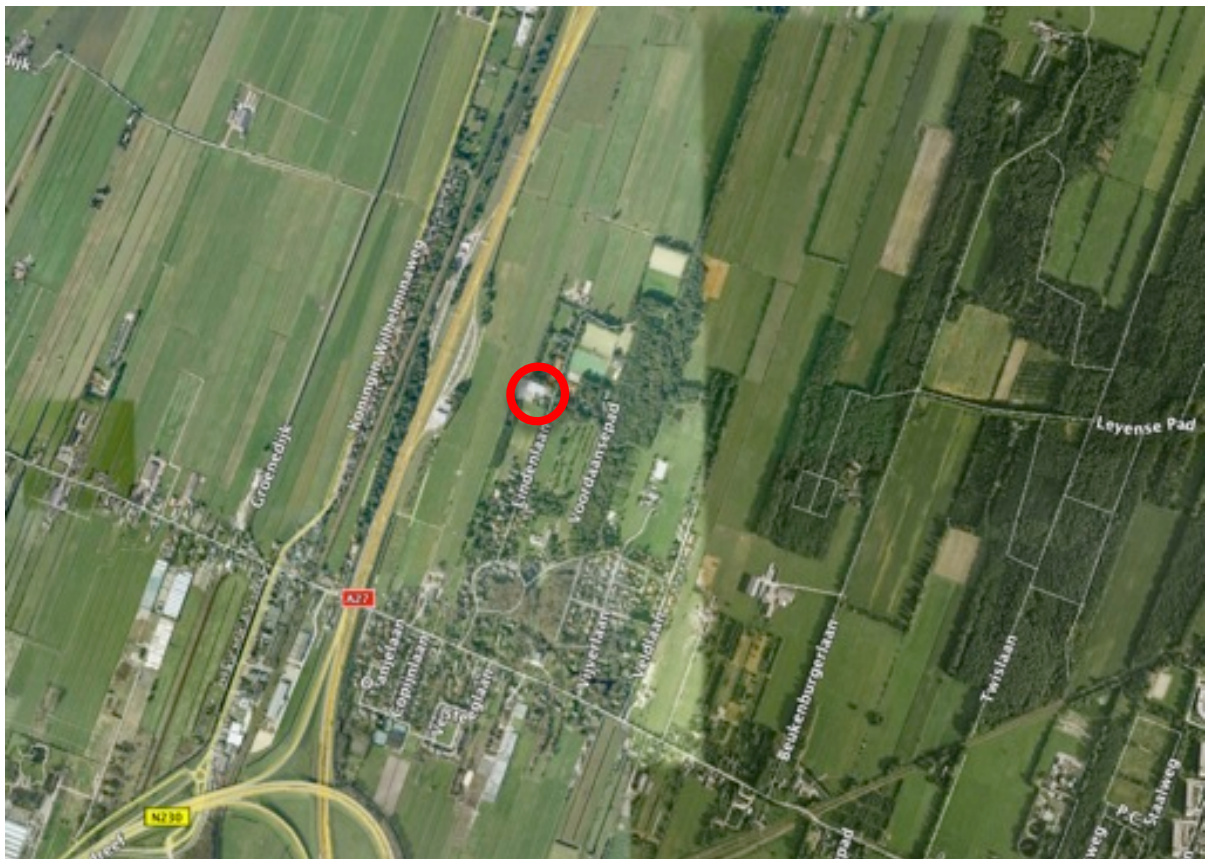
N.b. De Europese richtlijnen en de bescherming van de speciale beschermingszones zijn opgenomen in de nieuwe Natuurbeschermingswet. Deze is sedert oktober 2005 van kracht. Plannen, die van invloed zijn op de natuurlijke gesteldheid van een beschermd natuurmonument zijn vergunningplichtig. Ook de oude beschermde gebieden vallen onder dit nieuwe regime.

EHS

Een aantal jaar geleden is ook de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur van Nederland (EHS) afgerond. Het ligt in de bedoeling alle begrensde kavels voor 2018 te verwerven en in te richten en te beheren als beschermd natuurgebied. De verwerving gebeurt voornamelijk op vrijwillige basis. Voor gebieden in de EHS geldt het nee, tenzij...principe. Ingrenpen hierin kunnen alleen doorgang vinden, als er geen alternatieven zijn en het initiatief van groot openbaar belang is. Het nee, tenzij-beleid is een getrapte benadering¹. De basis voor deze stappenbenadering is een goede beschrijving van de in het gebied voorkomende wezenlijke kenmerken en waarden. Uit onderzoek moet vervolgens blijken of deze wezenlijke waarden en kenmerken significante schade ondervinden door de ingreep.

Het plangebied ligt aan het noordelijk uiteinde van de Lindenlaan ter hoogte van het sportpark Voordaan. Het plangebied en het sportpark waren voorheen onderdeel van het landgoed Voordaan. Het voorste deel van dit landgoed is in de twintigste eeuw verkaveld ten behoeve van woningbouw. Het achterdeel is dus omgevormd tot sportpark en ook hier zijn enige woningen gebouwd. Op de kavel van het plangebied was al voor de Tweede Wereldoorlog een tuinderij gevestigd. In de zeventiger jaren van de vorige eeuw is hier ook een bedrijfswoning opgezet. Het plangebied is 4.800 m² en bijna helemaal bebouwd vooral met glas (zie figuur 1).

¹ Handleiding Bestemmingsplannen 2006, provincie Utrecht.

figuur 1: luchtfoto (Google Earth) met plangebied (rood omkaderd)

In deze notitie wordt onderzocht in hoeverre de sloop, de nieuwbouw en het nieuwe (woon)gebruik in strijd zijn met de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. De natuurtoets is onderdeel van de toelichting bij het nieuwe bestemmingsplan. Verder wordt een uitspraak gedaan of al in het stadium van het bestemmingsplan een ontheffing ex artikel 75C van de Flora- en faunawet bij de Dienst voor Ondernemend Nederland van het ministerie EZ moet worden aangevraagd. Daarna wordt het initiatief getoetst aan het provinciaal natuurbeleid (EHS), de functie van het landgoedbos Voordaan als bestaande natuur in het bijzonder. Tenslotte wordt nog een uitspraak gedaan of toetsing aan de Natuurbeschermingswet (2005) relevant is.

Methode

Op 3 april 2014 is het terrein bezocht om de beschermde planten en dieren, die het plangebied en directe omgeving bewonen en gebruiken te inventariseren.

Daarnaast is in de literatuur (de verschillende landelijke en provinciale verspreidingsatlassen) en op internet (o.a. www.waarneming.nl en www.telmeel.nl) gezocht naar gegevens over de verspreiding van bijzondere soorten in de (wijde) omgeving.

Tenslotte is op basis van de kenmerken van het gebied vastgesteld, welke andere beschermde diersoorten mogelijk gebruik maken van het plangebied ten behoeve van functies als verblijfplaats, trekroute, foerageergebied en dergelijke (ecologische functionaliteit).

Natuurwaarden

Gebiedsbeschrijving

De Lindenlaan is onderdeel van het oude lanenpatroon van het landgoed Voordaan.

Voordaan ligt in Groenekan aan de noordkant van de Groenekanseweg. De ruimtelijke structuur van het in de negentiende eeuw gestichte landgoed volgt grotendeels de Middeleeuwse, langgerekte verkaveling haaks op de weg. Het landhuis zelf is met de voorgevel naar de weg gekeerd. Achter het huis ligt het landschappelijk ingerichte park met bospercelen, enkele open weiden, vijvers en slingerpaden. De slingervijver loopt voor een deel door de later aangelegde villawijk heen². Het landgoed is begin twintigste eeuw opgedeeld.

² <http://www.utrechtsebuitenplaatsen.nl/buitenplaats/voordaan>

Al voor de Tweede Wereldoorlog vestigde zich aan de Lindenlaan 63 een tuinderij. In de zeventiger jaren van de vorige eeuw is hier ook een bedrijfswoning opgezet en breidde het bedrijf uit naar het westen. Het oppervlakte glas bedroeg toen al ca. 4.500 m². In de tachtiger jaren vestigde zich hier een tuincentrum. Deze is in .. naar Zeist verplaatst. Sedertdien staan de kassen leeg of worden alleen nog voor opslag gebruikt.

Het straatniveau (mv) ligt op ca. 1,5 m +NAP. Het maaiveld in het plangebied is vlak en ligt op ca. 1,3 m +NAP. Het slootpeil bedraagt ca. 0,8 m +NAP.

Het plangebied ligt in een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden op de overgang van het pleistocene zand naar het holocene veen. Het bodemmateriaal bestaat uit leemarm matig fijn zand. De bovenlaag is humushoudend. Een groot deel van het plangebied, ca. 2/3, is verhard met beton(plaat).

Op dit moment bestaat het plangebied uit een voorterrein met betonnen verharding en open opslagschuur. Deze wordt van de bedrijfswoning gescheiden middels een hoge cipressenhaag. Achter het voorterrein staat een smalle schuur met ketelhuis. Daarachter weer beginnen de kassen, die zich achter de tuin bij de woning over de volle breedte van het plangebied uitstrekken. Het voorste deel is verhard. Dit deel wordt nu extensief als opslag gebruikt. Het achterste deel is volle grond. Deze wordt nu periodiek gemaaid. De kassen zijn/waren verwarmd (met buizen). Het dakwater van de kassen wordt direct op de aangrenzende sloten geloosd.

Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door weiland en een verlaten boomkwekerij (met elzensingel). Aan de westzijde ligt een lange smalle kavel met cultuurgrasland. Aan de noordzijde ligt een jong bosje van het Groenekans Landschap (voormalig korfbalveld) en twee tennisbanen. Aan de oostzijde ligt dus de Lindenlaan en het (sport)park Voordaan. In de berm van de Lindenlaan staat ter hoogte van het plangebied een singelbeplanting met een enkele oude Zomereik.

In de smalle berm tussen sloot en kas staat aan de noord- en westzijde veel opslag van braam, berk, klimop, Forsythia en dergelijke. Aan de zuidzijde wordt de berm geklepeld en is de vegetatie grazig.

voorterrein met schuur en ketelhuis

opslag in kas met betonnen vloer

zuidzijde plangebied

noordzijde plangebied

Flora

De (kruidachtige) vegetatie van de randen tussen kas en sloot, maar ook die van het bosje ten noorden van het plangebied moet gerekend worden tot de Zevenblad-associatie (33Aa05)³ met karakteristieke soorten als Akkerkool, Fluitenkruid, Gewone braam, Gewone vlier, Grote brandnetel, Haagwinde, Kleefkruid, Klimop, Ridderzuring, Speenkruid, Zevenblad. Het bevat ook elementen van de Klasse der Elzenbroekbossen, Rompgemeenschap met Braam of Grote brandnetel (39RG02 of 39RG04) zoals Aalbes, Bitterzoet, Boswilg, Geel nagelkruid, Gelderse roos, Hazelaar, Hop, IJle zegge, Robertskruid, Smalle stekelvaren, Ruwe berk, Vogelkers, Wilde lijsterbes, Zwarte els.

Smalle stekelvaren, IJle zegge, Braam

Braam, Hop

Aan de randen en spleten van de betonnen verharding in de kassen zijn twee beschermde (categorie 2) vaatplantensoorten aangetroffen t.w. Klein glaskruid en Tongvaren. Beide soorten staan ook op de oranje lijst van in de provincie Utrecht bedreigde plantensoorten (categorie bedreigd) en zijn op deze lijst ook als prioritair aangeduid.

Tongvaren

Klein glaskruid

Vogels

De ramen van de kassen zijn permanent afgesloten. Dit maakt de kassen ongeschikt als habitat voor vogels. Tijdens het veldbezoek d.d. 3 april 2014 zijn alleen in de open schuur oude nesten van Merel aangetroffen. In de directe omgeving zijn de volgende soorten waargenomen: Ekster, Groenling, Heggenmus, Kauw, Koolmees, Merel, Roodborst, Turkse tortel, Vink, Winterkoning, Zanglijster, Zwarte kraai. Hiervan kunnen alleen struiklaag bewondende vogels zoals Heggenmus en Winterkoning mogelijk een nest in het plangebied hebben. Dit betreft dan de berm tussen kas en sloot aan de noord- en westzijde.

Alle vogelsoorten zijn beschermd en broedend op het nest zelfs streng beschermd.

³ Schaminee, J. e.a., 1995-1999: De vegetatie van Nederland, deel I-V; Opulus Press, Leiden.

Van Ekster (categorie 5) en Zwarte kraai (categorie 5) zijn ook de nesten jaarrond beschermd. Overigens wordt van categorie 5-soorten verondersteld, dat exemplaren weliswaar vaak terugkeren naar het oude nest, maar dat ze ook over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Ekster en Zwarte kraai hebben zeker geen nest in het plangebied.

nest van Merel in open schuur op voorterrein

en nogmaals een nest van Merel in de open schuur

Zoogdieren

Er zijn in het plangebied sporen van Huisspitsmuis en Veldmuis aangetroffen. Deze soorten zijn algemeen beschermd (categorie 1).

Er zijn vanwege het jaargetijde geen vleermuiswaarnemingen gedaan, maar de kassen en schuur lijken vanwege het ontbreken van afgesloten ruimtes als spouwmuur en zolderingen alleen geschikt als (tijdelijke) verblijfplaats voor individuele exemplaren (onder planken en achter rietmatten). Hiervan zijn geen sporen gevonden.

Vleermuizen zijn streng beschermd (categorie 3).

Op grond van het sporenonderzoek en de gebiedskenmerken kan worden uitgesloten dat het gebied enige ecologische functionaliteit voor vleermuizen heeft.

In de grondhoop bij de poel van het bosje van het Groenekans Landschap direct ten noorden van het plangebied en direct achter de tennisbanen ligt een grote kraamburcht van een dassenfamilie. In het voorjaar van 2013 zijn hier door de dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi 3 volwassen en 2 jonge dieren geteld⁴. De hoofdburcht kent een vijftal ingangen. In het bosje ligt ook nog een bijburcht met 1 pijp. Vanuit het bosje loopt een druk belopen wissel naar het plangebied. Deze volgt de berm tussen kas en sloot aan de noord- en westzijde. Aan de westzijde is ook een gat gegraven onder de betonnen voet van de kas. Hier ligt in de kas een open dagnest.

Das is streng beschermd (categorie 3).

hoofdburcht in grondhoop bij poel

dagnest in kas

⁴ Mulder, J.L., 2014: Dassenbelangen langs de A27 tussen Utrecht en Eemnes; Grontmij, Houten.

Vissen, amfibieën en reptielen

In het plangebied zelf zijn d.d. 3 april 2014 geen amfibieën of reptielen aangetroffen.

De sloten zijn ondiep en vallen in de zomer droog. Ze zijn daarom geen geschikt leefgebied voor vissen.

De in het voorjaar met water gevulde sloten aan de west en zuidzijde lijken wel geschikt als voortplantingshabitat van amfibieën. Ze zijn d.d. 3 april 2014 niet bevestigd.

In de omgeving waargenomen soorten zijn Kleine watersalamander en Bruine kikker (zie www.waarneming.nl). Beide soorten zijn algemeen beschermd (categorie 1). Verder wordt op Voordaan ook regelmatig Ringslang gezien. Ringslang is streng beschermd (categorie 3).

Ongewervelde dieren

D.d. 3 april 2014 waargenomen dagvlindersoorten zijn Citroentje en Boomblauwtje. Deze vlogen aan de noordzijde op de overgang naar het bosje van het Groenekans Landschap. In het plangebied zelf komen geen beschermde of bedreigde insectensoorten of andere beschermde of bedreigde ongewervelde dieren voor.

Soortbescherming

Het plangebied heeft ondanks het feit dat het met glas en steen is afgesloten van de ondergrond een zekere natuurwaarde. Het is standplaats van 2 beschermde en in de provincie Utrecht bedreigde en als prioritair aangeduide muurplanten, t.w. Tongvaren en Klein glaskruid. Verder loopt er langs de noord- en westzijde een belangrijke wissel van een dassenfamilie met een hoofdburcht in het bosje naast het plangebied en heeft een enkel lid van de betreffende familie een dagnest in de kas. Das is streng (categorie 3) beschermd.

De ecologische functionaliteit van het plangebied voor andere categorie 2 en 3 beschermde soorten die in de omgeving zijn waargenomen zoals vleermuizen en Ringslang is minimaal. De dieren passeren het plangebied hoogstens (zeer) incidenteel en hebben er geen (tijdelijke) verblijfplaats, trekroute of (belangrijk) foerageergebied.

Gebiedsbescherming

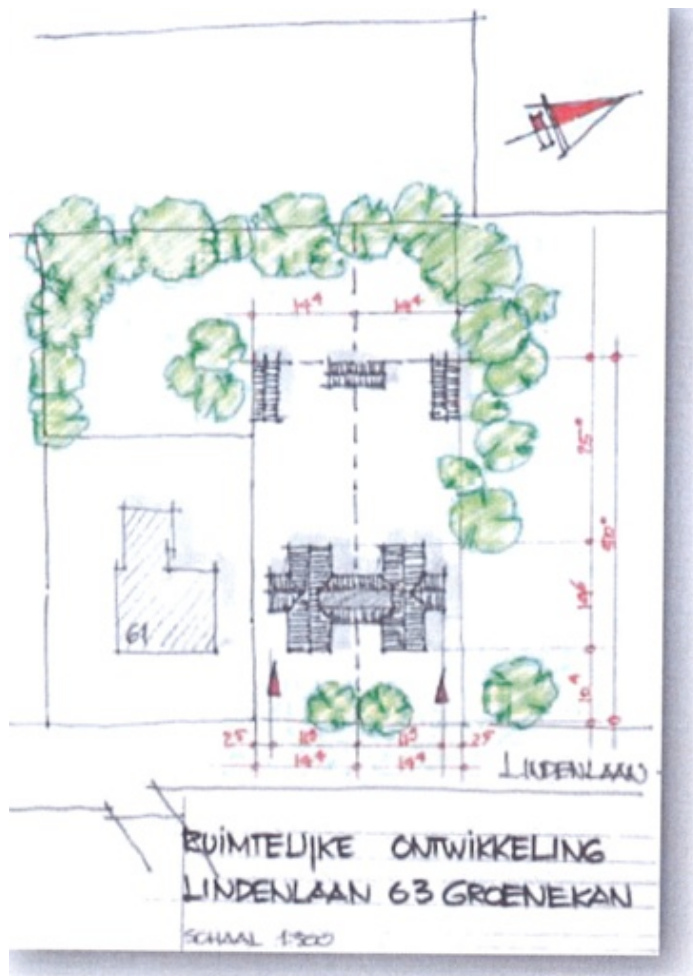
Het plangebied is geen onderdeel van Natura 2000 of de ecologische hoofdstructuur van Nederland (EHS).

Het landgoedbos Voordaan op bijna 200 m afstand in oostelijke richting is als bestaande natuur (natuurdoeltype Droog bos met productie, N16.01) onderdeel van de EHS (zie figuur 3).

Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is de Oostelijke Vechtplassen op 4 km afstand in westelijke richting.

Ingreep

De ruimtelijke ingreep betreft de sloop van de bestaande bebouwing en de nieuwbouw van 2 woningen op het voorste deel van het nu als bedrijf bestemde perceel (zie figuur 2). Het achterste deel wordt in de nieuwe situatie als agrarisch bestemd.

figuur 2: voorlopig ontwerp Lindenlaan 63

De belangrijkste ecologische gevolgen van het initiatief hangen samen met de sloop van de kassen en schuur inclusief betonnen vloer (1), het weghalen van beplanting (2), het grondverzet (3), het bouwen zelf (4), de herinrichting van de buitenruimte (5) en het veranderd gebruik (wonen i.p.v. werken, 6).

- Ad 1) De te slopen bebouwing (schuur, kassen, betonnen vloer) is standplaats van twee categorie 2 beschermde soorten t.w. Klein glaskruid en Tongvaren. Hiervoor wordt ontheffing aangevraagd. Verder wordt er door de sloop een dagnest van de categorie 3 beschermde Das vernield en een vaste wissel verstoord. Ook hiervoor wordt ontheffing aangevraagd (zie verder hieronder).
- Ad 2) Er worden aan de voor- en zijkant enkele struiken (Hazelaar, Wilde lijsterbes) weggehaald. De grotere bomen (Zomereik en Ruwe berk) blijven staan. De struiken worden buiten het broedseizoen (15 maart tot 15 juli) verwijderd, zodat eventuele nesten van Winterkoning en Heggenmuis gespaard blijven. Verder blijven de bramen en klimop die de dassenwissel begeleiden voorlopig staan (zie foto hieronder).

dassenwissel onder Klimop

- Ad 3) Bij het grondverzet voor het definitief weghalen van de verhardingen, funderingen en kelders, het bouwrijp maken van de woningbouwlocatie en de aanleg van de nieuwe verharding worden geen beschermde soorten meer verstoord of gedood. Dit geldt overigens alleen als er niet al te veel tijd zit tussen de eerdere sloop en het begin van de bouwactiviteiten. Er bestaat namelijk een grote kans dat zodra er ergens een grondhoop ligt deze in gebruik genomen zal worden door de betreffende dassenfamilie. Droge grond in het verder nogal natte gebied is de grote bottle-neck voor dassen om zich te vestigen en te handhaven.
- Ad 4) Tijdens de nieuwbouw treedt door lawaai, bouwlampen en het verspreiden van vervuilende stoffen verstoring van de natuur in de omgeving op. De omvang hiervan is beperkt en heeft geen invloed op de wezenlijke kenmerken en waarden van de op ca. 200 m afstand gelegen bossen op Voordaan (als bestaande landnatuur onderdeel van de EHS).
- Ad 5) De herinrichting van de buitenruimte rond de nieuwe woningen laat weinig ruimte voor natuur. Wellicht is hier wel plaats voor beide te transplanteren muurplanten. Er blijft na de sloop van de bestaande opstallen nog ca. 0,3 ha over om in te richten als natuurgebiedje ten behoeve van Das, Ringslang en andere kansrijke doelsoorten. Dit wordt nog uitgewerkt in het projectplan bij de aanvraag voor een ontheffing ex artikel 75C van de Flora- en faunawet (zie hieronder).
- Ad 6) Het veranderde gebruik (van agrarisch bedrijf/tuincentrum naar wonen) betekent een vermindering van de storingsfactoren vermisting en verontreiniging. Het woongebruik en de daarmee samenhangende uitstoot van milieubelastende stoffen is niet groter dan die van een gemiddelde eengezinswoning (x 2) en samen kleiner dan die van het agrarisch bedrijf. De (toenmalige) verplaatsing van de agrarische activiteiten heeft diverse significante positieve milieueffecten voor de directe omgeving van de Lindenlaan 63: afname geluidsbelasting, geen belasting grondwater met gewasbeschermingsmiddelen, nitraat en andere meststoffen, afname (auto- en landbouwwerktuig)bewegingen. Ook de hoeveelheid licht en geluid is afgenomen. Een en ander heeft geresulteerd in de vestiging van de hierboven genoemde kwetsbare soorten.

Bovengenoemde gevolgen worden hieronder aan de Flora- en faunawet en de natuurwetgeving en – beleid betreffende gebiedsbescherming getoetst.

Flora –en faunawet

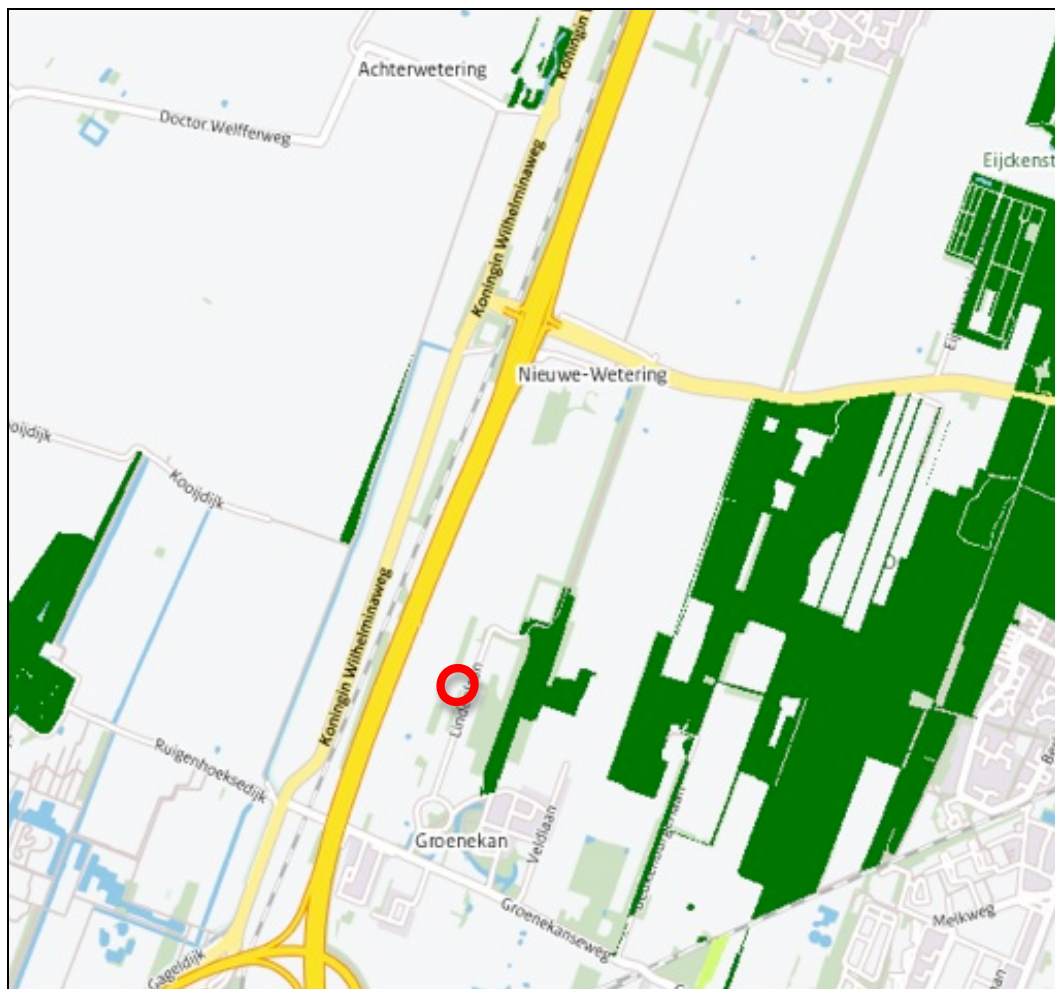
Bij de sloop van de opstallen op Lindenlaan 63 te Groenekan worden de artikel 8 en 11 van de Flora- en faunawet overtreden. Dit betreft respectievelijk de (vaat)planten Klein glaskruid en Tongvaren en het zoogdier Das. In principe is hiervoor ontheffing nodig. Deze moet worden aangevraagd bij de Dienst voor Ondernemend Nederland van het ministerie EZ.

Na de reactie van de Omgevingsdienst Utrecht op de concept-natuurtoets is besloten dit al in de fase van de bestemmingsplanprocedure te doen. Hiervoor moet een zogenaamd projectplan worden opgesteld, waarin de compensatie- en mitigatiemaatregelen worden beschreven die het behoud van de ecologische functionaliteit van het plangebied voor genoemde soorten moet garanderen. Het projectplan en de uiteindelijke ontheffing met zijn voorwaarden zijn onderdeel van de toelichting bij het bestemmingsplan.

Tenslotte moet nog gesteld worden dat de sloop van de open schuur en het weghalen van de struiken alleen buiten het broedseizoen (15 maart tot 15 juli) mag plaatsvinden.

EHS

De ingreep is dermate klein, dat de effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de op ca. 200 m afstand gelegen bossen van Voordaan (als bestaande natuur onderdeel van de EHS; natuurdoeltype Droog bos met productie) vrijwel nihil zijn.

figuur 2: ligging EHS (donker groen) en plangebied (rood omcirkeld)

Natuurbeschermingswet

Omdat het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen op 4 km afstand (in westelijke richting) ligt, is de Natuurbeschermingswet niet relevant voor het initiatief.